

Jugoslovanski mladini.

Pretrusujoče pojo danes zvonovi svojo žalostno pesem širom jugoslovanske zemlje, turobno se vijejo črne zastave v naših selih in mestih, vsepopsod je zavladala tuga in težka bolest. Tam, v srcu junaške Šumadije, na solnčnem Oplencu, polagajo danes k večnemu počitku zemeljske ostanke izvojevalca naše svobode, kladivarja edinstva našega naroda, neumornega graditelja njegove bodočnosti. Pogrebni obredi, katerim zlomljeni in onemeli v duhu prisostujemo, pričajo, da je ugasnilo najdragocenejše življenje med nami, da je za vedno prenehalo biti slovansko srce — srce plemenito in junaško.

Pred solznimi očmi svojega prvorojenca, Kralja Petra II., blage Kraljice-matere Marije in naših nežnih kraljevičev Tomislava in Andreja, obdan od najvišjih činiteljev našega državnega in narodnega življenja ter predstavnikov vseh kulturnih narodov, spremljan na svoji poslednji poti od ihtečega jugoslovanskega naroda, — odhaja naš Viteški Kralj Zedinitelj k svojemu blagopokojnemu očetu Kralju Petru I. Osvoboditelju in Svojemu slavnemu pradedu Karadorđu, prvemu glasniku naše svobode. Ko se za vedno zapirajo vrata Njegovega groba, nam skrivnostno udarjajo na ušesa Njegove poslednje vladarske besede: »Čuvajte mi Jugoslavijo!«

Kratke so besede, ki jih je umirajoči Kralj jedva še mogel z muko iztisniti iz Svojega krovačevega telesa, in vendar nam razodevajo oso veličino misli, ki so v poslednjih trenutkih težile Njegovo ranjeno dušo. Jugoslaviji, za katero se je rodil, živel in umrl, je veljala Njegova poslednja skrb, Njegova poslednja želja. Ustvaril nam je Jugoslavijo, naš svobodni dom, in sedaj nam zapušča ta dragoceni zaklad, ta simbol našega ponosa in naše slave, da ga čuvamo pred viharji, ki bi kdaj utegnili pretresati svet.

Ko stojimo strti ob svežem grobu našega Velikega Kralja-Mučenika, nam uhaja spomin nazaj v vsa razdobja Njegovega trudapolnega, vendar blagoslopljenega življenja.

V duhu vidimo nežnega dečka, ki daleč od kraljevskega sijaja, živeč v najskromnejših razmerah, hodi v šole, da črpa tam znanja in modrosti za težke življenjske naloge, ki mu jih je namenila Božja Previdnost. Pred nami stoji mlad kraljevič v preprosti vojaški obleki, podrejen vsem trdotam vojaškega življenja. Saj ni več daleč čas, ko bodo zadonele bojne trombe, oznanjujoč svetu, da gre srbski narod v krvavo borbo za »krst častni i slobodu zlatnu«. In že se pojavi pred našimi duhovnimi očmi v vsej svoji mladostnosti in očarljivosti Prestolonaslednik kraljevine Srbije, oboževani Vitez svoje ožje domovine ter up in nada vseh Jugoslovancev. Bliža se usodna ura odločitve... Na čelu svoje junaške armade vkoraka 24-letni Prestolonaslednik Aleksander v Dušanovo Skoplje. Tužno Kosovo polje, polje naše narodne slave in gorja, je našlo svojega Osvetnika. Ne ustavi se še Njegova noga, Njegov pogled sega dalje proti jugu. Ob obalah deročega Vardarja se vijejo trume Njegovih nepremagljivih vitezoov, da uresničijo sen kraljeviča Marka in postavijo nove, od prirode določene meje svoji domovini.

Na čelu Svojih junakov se vrača Zmagovalec v Svojo prestolnico, obdan od sreče in hvaležnosti Svojega naroda.

Srbija postane naš Piemont in oči vseh Jugoslovancev so obrnjene nanjo in na njenega mladega Vojskovodjo. Ves narod od Triglava do Kajmakčalana čuti, da se bližajo veliki in strašni dogodki kot predhodniki njegovega Vstajenja.

Ni še minulo leto dni mirnega dela po krvavo izvojevani zmagi, že se zbirajo nad Evropo temni oblaki, iz katerih nastane svetovna vojna, največja katastrofa, ki je kdaj zadela svet. Mala in izmučena Srbija mora iznova pod orožje, da dovrši svoje zgodovinsko poslanstvo — osvobojenje in zedinjenje vseh Jugoslovancev. Na čelu njenih viteških armad vidimo zopet Prestolonaslednika in Regenta Aleksandra, ki vodi z daleko nadmočnim sovražnikom ogorčeno borbo na življenje in smrt. Zmaga sledi zmagi, sovražnik v begu zapušča s krovo namočeno srbsko zemljo, ves svet se klanja veličini srbskega naroda in njegovega Vodnika-Junaka. Vojna sreča se obrne. Napadena od severa, ozhoda in zapada, mora srbska vojska zapustiti sveta tla svoje domovine in v zimskih viharjih preko albanskih gora iskati izhoda na morje, v neznano bodočnost. Na tej strašni poti čez Golgoto deli vse grozote tedanjih dni s Svojimi vojniki Prestolonaslednik Aleksander, vlivajoč jim s Svojim zgledom novega poguma in svežih moči.

Zvesti svojim zaveznikom ter sledeč klicu časti in ponosa Svojega naroda ne položi orožja. Daleč od Svoje domovine zbere Svoje junake in odide z njimi na Solun, kjer naj se dokončno odloči usoda Evrope.

V težkih in dolgotrajnih borbah minevajo meseci in leta, ponižana Srbija ječi pod strašnim jarmom okrutnega zavojevalca, obup se opaža vsepopsod. V to mučno

ozračje prodre tedaj kratko povelje Regenta Aleksandra Njegovi vojski: V zmagi ali smrti!

Z neodoljivim zaletom zlomijo Njegove čete sovražnikov odpor, prodirajo dalje in dalje, njihovega pohoda ne more ustaviti več nobena sila. Naprej v domovino, v Jugoslavijo!

Vzradoščena pozdravlja srbska zemlja svojega Rešitelja, ki se drugič vrača kot slaoljen Zmagovalec v Svoje prestolno mesto Beograd.

Tej zmagi srbskega orožja sledijo usodni dogodki na vseh evropskih bojiščih. Sovražniki viteške Srbije polagajo orožje, topovi na bojnih poljanah utihnejo, nam vsem pa zasije stoletja zaželeno in težko pričakovano solnce Svobode.

Slovenci, Hrvati in Srbi, sinovi enega jugoslovanskega naroda, izročimo vodstvo svoje usode najprejše sinu s nami: Njegovemu Kraljevskemu Visočanstvu Regentu Aleksandru. Na zgodovinski dan 1. decembra 1918. proglasi On predstavniki celokupnega naroda zedinjenje jugoslovanskega naroda v svobodni kraljevini Jugoslaviji.

Nove dolžnosti in nova bremena so morala sprejeti Njegova v nadčloveških borbah preizkušena ramena. Dom, ki nam ga je po tolikih mukah postavil, je bilo treba urediti tako, da bosta v njem zavladala mir in blagostanje, da bodo pod njegovo streho zadovoljni Slovenci, Hrvati in Srbi. Pred to težko nalogo je zgodovina postavila blagopokojnega Kralja Aleksandra I.

Komaj smo se zavedli pridobljene svobode, že so kot posledica naše nesrečne preteklosti jeli divjati notranji viharji in ogražati to, kar je bilo s krovjo priborjeno. V teh mučnih notranjih borbah vidimo Kralja Aleksandra neomajno na braniku narodove svobode stoječega in vsem razdornim silam neustrašno kljubujočega. Vse ostalo more postati predmet mirnega dogovora in bratskega sporazuma, samo edinstvo države in naroda mora ostati nedotakljivo, — to je temeljno načelo njegovega vladarskega pojmovanja. Bili so v prvem petnajstletju časi, ko smo obupavali že sami nad seboj, nad svojim Kraljem nismo obupali nikdar. On je stal kot granit sredi razburkanih valov in edino od Njega je narod pričakoval rešitve iz neznosnega stanja.

Oslonjen na nedeljeno zaupanje Svojega naroda je imel Kralj Aleksander pogum, da vzame usodo težko ogrožene domovine sam v svoje roke in z zgodovinskim šestojanuarskim manifestom pokaže narodu nova pota, ki so se izkazala kot dobra in edino rešilna. Samo Njemu je moramo zahvaliti, da je narod po tolikih zablodah našel samega sebe, da je jugoslovansko državno in narodno edinstvo postalo svetinja, katere se ne bo odslej nihče več drznil osporavati ali celo omadeževati.

Njegovo življenjsko delo pa s tem še ni bilo dokončano. Ko je zavladal v domovini notranji mir, je usmeril Kralj Aleksander Svoja prizadevanja za tem, da priboji kraljevini Jugoslaviji v zunanjem svetu oni položaj, ki ji po njeni velikosti, prednosti njenega prebivalstva in njeni slavni preteklosti pripada. Tesne zveze, ki jih je sklenil z mogočnimi državami, so dvignile veljavo in sloves jugoslovanskega naroda v širšem svetu, vsem tem njegovim naporom pa je bila za podlago zvišena misel svetovnega miru ter složnega sožitja med narodi. Temu visokemu namenu je služila njegova nedavna pot v prestolnico bratskega bolgarskega naroda, njemu je bilo posvečeno potovanje v zavezniško Francijo, s katerega se je vrnilo samo njegovo presteljeno in izmučeno telo, da najde svoj večni mir v sveti jugoslovanski zemlji.

Spremljali smo našega Mučenika na njegovih zgodovinskih potih in v glavnih potezah očrtali lik tega nesmrtnega Kralja-človeka, Kralja-junaka in Kralja-državnika. Vse človeške in vladarske vrline so bile v Njem poseobljene v toliki meri, da ga svet po vsej pravici prišteva najmočnejšim in najznačilnejšim osebnostim današnje dobe. Z močno roko, svetlim umom in toplim srcem je vodil ta pravljikini Junak naš narod v srečo in slavo in ko je bil na najvišjem vzponu, je moral pasti kot tragična žrtev zločinske roke propalih in prodanih izoržkov človeške družbe.

Nad njegovim prezgodnjim grobom žaluje ves kulturni svet, jugoslovanski narod se pa s škripajoimi zobmi zviija v nepisni tugi in neuteljni bolesti. Ugrabili so nam skrbnega Očeta, ubili od Boga nam poslanega Vodnika, misleč, da s tem gnusnim zločinom zrušijo stabbo, ki jo je gradil vse Svoje žitljenje s srcem, umom in krovjo. Zadali so nam rano na najobčutljivejšem mestu, ki nas neznosno skeli in peče. Ali kot ranjen lev bo užaljeni jugoslovanski narod na to podlo nakano odgovoril tako, da bodo razočarani vsi tisti od blizu in daleč, ki so si obetali sramotnih uspehov od tega peklenskega zločina.

In vendar že pronica v tugo naše razžaloščene duše prvi soelli žarek radosti. Blagopokojni Kralj Zedinitelj nam zapušča tri Svoje ljubljence, Petra, Tomislava in Andreja, — kri Svoje krvi. Kdo ne pozna ljubkih treh Kraljevičev-Sokoličev, ki

so prihajali vsako leto tako radi na slovensko zemljo, da se v raju naših planin nasrkajo zdravja in naučijo nedolžne mladosti! Z njimi, ki jim je kruta usoda ozela najboljšega očeta, žalujemo vsi, z njimi žalujejo vrhovi naših gora, naše bistrre vode in naši temni gozdovi.

Oči nas vseh so v teh pretresljivih trenutkih obrnjene na nežno obličje našega ljubljenega Peterčka, prvorojenca blagopokojnega Kralja-Mučenika. Z ganljivimi očetovskimi besedami ga je njegov Kraljevski Roditelj pred mesecem dni napotil v daljno tujino, da si razširi tam svoje obzorje ter prisvoji znanje, izobrazbo in sposobnost za teške in odgovorne naloge, ki ga čakajo v življenju. V radost in ponos svojih učiteljev je mladi naš Prestolonaslednik baš začel razvijati vse orline svojega uma in značaja, ko so mu morali sporečiti pretresljivo vest, da je konec Njegove toliko lepega obetajoče mladosti, da pokriva v tem trenutku Njegovo nežno glavico že težka, ali slavna Kraljevska krona Karadjordjevičev. Brez odlaganja je zapustil Svoje drage šolske tovariše in sledil klicu Domovine, ki ga je kot kralja Petra II. svojega najvišjega Vladarja in Vodnika navdušeno sprejela v svojo sredo. Mlad še po letih, a vendar nam oliva v teh strašnih dneh, ki jih preživljamo, poljo, pogum in nezlomljivo samozavest. Po Njegovih žilah se pretaka kri Veličnega Kralja in Karadjordjevičeva kri nikdar ne vara. Ni prevaril pričačkovanj naroda slavni Karadjordje, niti Velika Kralja Peter I. Osvoboditelj in Aleksander I. Zedinitelj, prav tako bo jugoslovanski narod imel v Nj. Vel. Kralju Petru II. Vladarja, ki bo bedel nad njegovo svobodo in ga po stopinjah Svojih nemrtnih Prednikov vodil v slavo in srečo.

Z našim mladim Kraljem si tesno povezana zlasti Ti, jugoslovanska mladina. Z njim si se tako rekoč rodila, z Njim doraščaš in z njim boš doživela lepše in svetlejša dni. Na današnji dan, ko je pokrila truplo Kralja Mučenika ranjena jugoslovanska zemlja, se v duhu zgrni okrog prestola Njegovega Veličanstva Kralja Petra II., in Mu priseži, da si samo Njegova, da Njemu odstopaš svoja srca in svoje jeklene mišice.

Dostojanstven mir je zavladal širom razžaloščene jugoslovanske domovine. V veličini in grozoti te tišine se čuje en sam utrip, ena sama duša in eno srce, srce težko ranjenega, ali združenega in čvrsto sklanjenega jugoslovanskega naroda, ki pozdravlja v svojem novem Kralju glasnika in tvorca srečne in slavne bodočnosti.

»Čudajte mi Jugoslavijo!« S temi besedami Si izdihnil Svojo blago dušo, naš Veliki Mučenik. Ne samo čuvali, složno jo bomo gradili in delali, da postane močna in silna, da postane veličasten spomenik Tvojega nesmrtnega življenjskega dela. Pred prestolom Tvojega Prvorojenega Sina se Ti zaklinjamo, da bo Tvoja nedolžna prelihta kri maščevana.

Počivaj mirno v Svojem hladnem Domu, naš nepozabni Gospodar! Ne boj se, Tvojo oporoko bomo izvršili!

Jugoslavija živi in bo večno živela, kakor bo večno živelo med jugoslovanskim narodom ime Viteškega Kralja Aleksandra I., Zedinitelja.

Viteški Kralj Aleksander I., Zedinitelj, je mrtev, naj živi Kralj Peter II.!

V Ljubljani, na dan pogrebu Njegovega Veličanstva, Viteškega kralja Aleksandra I., Zedinitelja (18. oktobra 1934).

Dr. Drago Marušič, ban Dravske banovine.

Linore: M. Sedeja